

karakter. Stedvis benytter forfatteren endog lejligheden til direkte polemik, som s. 691f. hvor han særdeles skarpt vender sig mod den bulgarske forsker Borislav Primovs påstand om, at pave Innocens III har været den eneansvarlige for, at det 4. korstog blev vendt mod Konstantinopel, og at det er de vestlige forskeres underdanighed over for kirken, der ligger bag deres modsat rettede synspunkter. Bibliografisk er oversigten meget grundig og medtager således titler, der er oversat i forfatterens store bibliografi, ligesom forfatteren er meget omhyggelig med at angive, hvilke nyoptryk der er kommet af centrale udgaver og værker. Samtidig er fremstillingen præget af både engagement, åndfuldhed og lune, hvilket gør læsningen til noget af en oplevelse. For korstogsforskeren må oversigten betegnes som et uundværligt hjælpemiddel, og man må meget håbe, at forfatteren vil fortsætte sin ajourførende virksomhed på området.

Til slut skal det anføres, at Sh. 3 i lighed med de foregående »hefter« er forsynet med et (så vidt det har været mig mulig at konstatere) fuldstændigt register over alle omtalte bøger, ordnet alfabetisk efter forfatter- eller udgivernavne, samt et register over forfatterne til alle omtalte artikler. Man kan derfor roligt konkludere, at der med Sh. 3 er givet historikeren endnu et fremragende bibliografisk hjælpemiddel i hænde, og man må håbe, at udgivelsen af særhefterne fortsætter i samme høje standard som hidtil. (Det skal tilføjes, at de to tidligere Sonderhefte stadig kan fås til en pris af henholdsvis DM 48,- og 45,-).

KARSTEN FLEDELIUS

G. R. ELTON: *Modern Historians on British History, 1485–1945. A critical bibliography, 1945–1969.* London, Methuen & Co., 1970. viii, 239 s. £ 2.75. Paperback £ 1.25.

Cambridge-professoren G. R. Elton har skabt sit navn indenfor studiet af Tudortidens England, men er i denne nyttige bibliografi draget til felts mod specialiseringen og har påtaget sig den krævende opgave at give en oversigt over, hvad der siden anden verdenskrig er udgivet af væsentlige bøger og artikler om Storbritanniens nyere og nyeste historie.

Der er tale om en kommenteret bibliografi med essayagtige kapitler om hvert af århundrederne fra det 16. til det 20. og selvstændige afsnit om kilder, social- og idéhistorie samt skotsk og irsk historie. Ren lokal-, koloni- og litteraturhistorie er derimod principielt udeladt. Nøjagtige titler og vigtigste anmeldelser er anført i noter parallelt med teksten. Forfatter- og emneregistre letter orienteringen for den, der er mere interesseret i titler end i forfatterkommentarer.

Eltons vurderinger er imidlertid værd at læse; smittende i deres begejstring over forskningens fremskridt i efterkrigstiden, både i henseende til håndværksmæssig kvalitet og større bredde i emnevalgene. Han giver veloplagte rids af de store debatter om periodens politiske, administrative, økonomiske og andre 'revolutioner'. Det ene angreb på traditionelle teories fæstningsværker afløser det andet; for det 16. århundredes vedkommende naturligvis ofte med Elton selv øverst på stormstigerne.

Nogenlunde samtidig med denne bibliografi udsendte Elton en debatbog

om *Political History* (London 1970), hvori han forsvarede den historiske metode og den traditionelle historiske fremstillingsform mod den nymodens forherligelse af fremgangsmåderne i andre samfundsvidenskaber som statskundskab og sociologi. Holdningen skinner igennem også i denne bog. Forfatteren foretrækker arbejder, der hviler solidt på kildestudier og koncentrerer sig om 'a study of what happened instead of what people wrote' (s. 120). Bøger med sociologisk prægede synsvinkler behandles med skepsis; og mens Elton for de ældre perioders vedkommende stærkt fremhæver nytten af administrations- og institutionsstudier og specielt for det 18. århundredes vedkommende beklager mangelen herpå, mister han interessen i det 20. århundrede fordi feltet her for en stor del er overtaget af politologer. Når de kronologisk sidste dele af fremstillingen i øvrigt virker svagest, har det sin naturlige forklaring dels i litteraturens næsten uoverkommelige mangfoldighed, dels i Eltons indrømmede mindre personlige kendskab til forskningen her. Dertil kommer imidlertid, at hans vurderinger af nyere fænomener forekommer farvede af politiske præferencer på en måde, som følsomme sjæle måske vil finde for bastant i en bibliografi. En studie i landproletariatets vilkår omtales således som 'suitably sentimental' (s. 141); en række Labour-politikere fra mellemkrigstiden afsløres af deres biografier som 'emotional non-thinkers', og kendelsen 'particularly misguided' afsiges på Historiens vegne om George Lansbury (s. 149). Retfærdigvis må det siges, at heller ikke metafysikerne på den modsatte fløj skånes. Imperialismefilosofferne John Seeley og Lord Milner omtales således som henholdsvis 'second-rate' og 'overestimated' begavelser (s. 190 og s. 185).

Der må nødvendigvis tages en række forbehold i en oversigt af denne karakter, og Elton tager dem i forordet. Da fuldstændighed ikke har været tilstræbt, har udvælgelsen af titler været en personlig skønssag. Mangler, får vi at vide, skyldes enten Eltons uvidenhed eller de pågældende bøgers ringhed. (Det bemærkes i øvrigt som en værdifuld ting, at der er sat god plads af til udenlandske forfatters værker om britisk historie). Tilsvarende kan titlernes placering mellem de enkelte kapitler altid diskuteres. Mest tvivlsom forekommer her behandlingen af memoirer og dagbøger – nogle er sat i kildeafsnittet, andre i det pågældende århundredes afsnit om politisk historie. Som helhed er moderne selvbiografier ikke stærkt repræsenteret, mens det store antal biografiske værker til fulde understøtter Eltons bemærkninger om den britiske tendens til at skrive politisk historie via levnedsskildringer.

Tiden løber som bekendt hurtigt fra bibliografier, men den foreliggende vil et stykke tid endnu være en fortræffelig hjælp til hurtig orientering i udvalget af nyere litteratur indenfor de omhandlede emner. Dens beherskede omfang, handy format og prisbillighed gør den velegnet som arbejdsredskab i hjemmebiblioteket.

JØRGEN SEVALDSEN